

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dius Espanya: una pesseta.
Per a Espanya: dues pessetes.

Redacció i Administració

General Barceló, —1.—2.ª

PALMA DE MALLORCA

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres herbes an es qui s'ho guany

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol Ferrer, 5.—Ca-Pamó Andreu Alcover, Plassa del Palau, 2.

A Palma: Llibreria d'En Guasp, Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d'En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.—Llibreria Ernest Frau, Brossa.—Llibreria d'Alomar i Fontdevila, Brossa.

Dietari de l'eixida d'enguany a França i a altres nacions

EN NOM DE DEU NOSTRO SENYOR i de la seua santíssima Mare la Be-naventurada sempre Verge Maria, St. Miquel Arcàngel, l'Àngel de la Guarda, el Sant del meu nom i tots els sants i santes de la meua devoció, comença a la ciutat de Barcelona el Dietari de l'eixida d'enguany a França i a altres nacions. *Que així com l'he començat, que'l puga acabar, si convé! Amén!*

Dia 21 d'abril
Cap a Barcelona

M'embarco amb el vapor «Miramar», i tenim un temps de reis. La mar com una bassa d'oli; crec que negú sa marretja gracies a Deu.

Dia 22 d'abril
Enllestiment de feines

Arribam a Barcelona a les cinc. Desembarco, i ja li he estret a enllestir feines, que son moltes ses que tenc. Vaig a comanar es billet des ferro-carri i vapors que he d'emprar en tot es viatge. Es un billet que no's fa amb una grapada.

Dia 23 d'abril
Segueix l'enllestiment de feines

Com no les vaig acabar ahir i demà demati m'espitx a França, avui e-hu de deixar tot llest. No es cosa de badar gens, sino de córrer la gandaina per llarc i fora veça, que només es bona per anar a robar. Veig una partida d'amies d'aquí, regionalistes i nacionalistes tots, i feim una conversa ben llarga de tot alló que emba-fa i destrempla es filisteus.

Dia 24 d'abril
Cap a França.—Aturada a Perpinyá.—Entrevistes amb amics

Prenc el tren de París de les deu del mati, entram dins França a la una i mitja, poc abans de les tres som a Perpinyá, i aquí jo devall per veure es principals amics que tenc an aquesta ciutat, tocats de sa meteixa eurola que jo a favor de la llengo catalana. Ja sabeu que es mallorquí no es més que es catalá que se parla a Mallorca i demés illes Balears, tant que aqueixes illes conserven millor el catalá que totes quantes comarques e-hi ha a Catalunya espanyola i a Catalunya francesa i an el reino de Valencia.

Perpinyá es

una ciutat d'uns 40.000 habitants, es sa capital des Departament (provincia) des Pirineus Orientals que abraça tot es territori de llengo catalana, lo que se diu Catalunya francesa, aixó es, el Rosselló, el Vallespir, Conflent, Cerdanya francesa i Caperir.

Es un catalá una mica mestaiat de francès, com es catalá d'Espanya es a certes bandes mestaiat de castellá. Es rossellonesos están molt més afrancesats que noltros acastellenats. Ja fa anys que s'hi va congriar un moviment de reacció a favor des catalá, moviment que costá i costa encara ferm de sostenir; pero, gracies a Deu, no mancaba, sino que creix i s'estén a poc a poc, sobre tot entre es jovent reflexiu.

Es caporals d'aqueix moviment son ets amics que jo tenc a Perpinyá,

i es major de tots es Monsenyor Carsalade, Bisbe de la Catalunya Francesa.

Monsenyor Carsalade

no es nadiu del Rosselló, sino que es de Gascunya, aont també sa parla una llengo propia, es gascó cosin germá des catalá i des provençal, molt consemblant a tots dos. Es sa llengo que se parla a Lourdes, s'entén, es poble, es poc lletra-ferits; perque es qui pretenen de cames primes i la volen pintar, parlen es francès. Idó Monsenyor Carsalade no coneixia es catalá modern; pero, com el feren Bisbe d'aquí, ell que es un apóstol, va comprendre tot d'una s'importancia que tenia an ets uis de sa fe, i devant la patria es conservar es catalá; va comprendre que per arribar an es cor de ses multiutis, no hi havia cap altre camí tan curt i tan segur com parlar los en catalá. I ¿que fa ell? Se posa a estudiar-lo i a recomanar lo an es clero com a llengo de sa trona i des confessorari i de tot lo que sia comunicació amb sos feels. An es principi n'hi havia que hu prenien de cap de dent, pero s'idea s'aná obrint pas entre Rectors i Vicaris i predicadors, i segueix endevant amb gran satisfacció de ses ànimes de Deu.

Monsenyor Carsalade es un predicador apostòlic meravellós, i la primeria no gosava amollar-se en catalá demunt sa trona, per més que familiarment ja parlava en catalá de correguda. Ara ja hi predica a la vela. No es gens duptós que ell és de tots ets entusiastes de sa nostra llengo de la Catalunya francesa es qui ha fet més per ella, es qui li ha conquistades més voluntats: és es gran benefactor des catalá de França.

Un altre entusiasta té es catalá aquí,

En Juli Delpont,

una excel·lentíssima persona, tota amor per la llengo nostra. Som amics corals, desde l'any 1900, sa primera vegada que vaig venir an el Rosselló. Es ell es corresponsal de s'Obra des Diccionari. Li havia escrit dimars de Barcelona, anunciant-li sa meua arribada avui; pero justament, com sa meua carta arribá aquí, En Delpont se'n era anat de Perpinyá; per aixó no l'he pogut veure. ¿Que me'n ha sabat de greu!

I ¿que he fet jo?

Jo no era estat a Perpinyá des que es Govern francès separá l'Esglesia de s'Estat cometent tot un raig d'iniquitats, prenent a l'Esglesia tots es seminaris, totes ses rectories i vicaries, es palaus des Bisbes i declarant que eren seues totes ses esglésies i totes ses joies i ornaments sagrats de ses meteixes, si bé deixant usar an es catòlies esglésies i objectes de culte. Aixó fa que jo no sabia aont estava el Sr. Bisbe, perque a ell com an els altres Bisbes francesos, el treguerien des palau que aquí tenia. Atur un home i li demán aont está el Bisbe. Me dona ses entre-senyas; i voltant carrers i més carrers, e-hu arribé a trobar.

I me'n he duita una sorpresa molt grossa perque es estada una casa molt gran amb un jardí devant i un altre derrera, ben espaiós. Toc, surt es porter, li demán el Sr. Bisbe si hi es, me diu que sí, li don sa meua tarjeta, se'n va, i al punt torna, i me diu que pass. Entra dins un gran despatx, i

m'hi trob el Sr. Bisbe, Monsenyor Carsalade, tot xelest, amabilíssim, que me reb paternalment, coralment. No mos érem vists de l'any 1907, que el visitárem amb el Dr. Sebàdel a Palau de Cerdanya, com corriem es Pirineus per aglapir sa conjugació catalana per aquells pobles encastellats dalt aquell serrat de muntanyes, des cap de Creus fins a la Vall d'Arán.

Monsenyor Carsalade llig cada dia La Veu de Catalunya i reb es nostre Bolletí del Diccionari de la Llengo Catalana, i no hi deixa una lletra que no la se passi per la vista. Per aixó está enteradíssim de ses nostres coses i de tot quant se fa per sa nostra llengo.

No vos dic res, si l'hem tocat an aquest punt i si hi hem feta la pretxa a-les-totes.

Llavó li he demanat

com se trobaven l'Esglesia i es Clero després de sa separació de s'Estat; i som romás agradablement esglaiat de lo que m'ha dit. M'ha dit que estaven cent vegades millor que no estaven quant s'Estat sostenia es Culte catòlic i es seus Ministres. Primerament gaudeixen d'una llibertat i d'una independència molt grossa per treballar per Deu i per ses ànimes, ja que no s'han d'entendre més que amb el Papa i amb sa seua conciencia; i en quant an es sosteniment material des culte i des Clero, son tantes ses almoines que es feels donen, que fins aquí han pujat més de lo que s'estat donava per tal objecte, de manera que tot es Clero i totes ses esglésies que percebien des presupost de s'Estat en virtut des Concordat, han pogut percebre i segueixen percebent exactament lo meteix que si no hi hagués haguda la separació. I no sols aixó, sino que el Bisbe ha pogut comprar, d'almoines de feels, la casa que ara ocupa, que es molt més gran i més suntuosa que el Palau que primer tenia, i llavó ha pogut fundar una partida de parroquies que faltaven, parroquies dotades de 22.000 francs i qualcuna amb 35.000; i ademés ha pogut enviar des diner de St. Pere an el Papa 20.000 i devengades 30.000 francs cada any. I m'ha dit Monsenyor Carsalade que

A casi totes ses diòcesis de França n'hi pren lo meteix; per tot es feels aboquen ses seues almoines a l'Esglesia; i entre altres casos m'ha citat que l'Arquebisbe de París ha fundades, desde sa Separació de s'Estat, coranta o cincuenta parroquies noves, que essen ben necessaries p'es bon servici des feels. I com e-hi ha unes quantes diòcesis molt pobres, com ses d'alguns endrets d'ets Alps, han convenut tots es Bisbes francesos de decantar es cinc per cent de totes ses almoines que els entren, i destinar-ho an aquelles diòcesis tan pobres, a fi de que totes tenguen es seu recapte.

Aquí hi ha que dir tres coses:

1.ª Que França és es país del mon més ric; i allá aont e-hi ha baldó, sempre hi ha més ganes de donar. 2.ª Que es francesos son generalment donadors, generosos, maldement n'hi haja que creguen lo contrari; i aquest fet demostra lo que deim. 3.ª Que dins el poble francès, a pesar de tot, e-hi ha un gran fondo de religiositat. Donar diners a l'Esglesia es un sintoma, una senya de fe. Es qui no tenen fe, es qui no senten sa Religió Catòlica dins es seu cor, no donen diners per tal Religió. Aixó es evident.

Respecte des Seminari m'ha contat que, com vengué

sa Separació de s'Estat

es pares des seminaristes se varen fer por, i varen creure que's seus fiis, si s'ordenaven de preveres, se moririen de fam, i es Seminari romangué casi buit Perollavó. com varen que no mancaven moraduixos per ses coses de l'Esglesia, i que es capellans venien a estar lo meteix que si no hi hagués haguda sa Separació, tornár acudir jovent an es Seminari, i ara ja es casi com abans, la cosa s'es tornada trempar, gracies a Deu.

He tenguda una alegria grossa de sentir tals noves de boca de Monsenyor; i li he demanat si me sabria dir aont trobaria En Pere Vidal. Monsenyor es estat tan amable que ha posat a la meua disposició es seu Secretari de Cambra, qui m'ha acompanyat a sa «Biblioteca Departamental», d'ont es bibliotecari aquest altre amic meu.

I ¿qui es aquest Pere Vidal?

direu voltros, es segur. En Pere Vidal es un escriptor rossellonés, entusiasta catalanista. A sa meua manera de veure és es primer escriptor de la Catalunya francesa. Ha publicades una partida d'obres; una «Guia històrica del Rosselló», una «Historia de Perpinyá», molts d'articles escampats dins revistes, i ara en publica una de revista d'història «Ruscino», ben apreciable; es un gran amic i conrador de la llengo catalana. Per aixó som camarade.

L'hem trobat a la Biblioteca, amb tot i estar aquesta tancada; ell no se'n mou mai més que per menjar i dormir. No vos dic res si hu es estada coral sa topada i sa pretxa que hem feta per espai de prop de dues hores. M'ha mostrat ses cèdules de diccionari catalá que havia fetes es seu antecessor, N'Alart, una partida de mils de paraules que aquell gran bibliotecari havia tretes de documents antics catalans.

¿Que vos figurau que s'hi posava per poc aquest Alart? ¿Quants de toms vos creis que deixá escrits, copiant documents sobre s'història i sa llengo del Rosselló? Idó xixanta un. I no vos cregueu que siguen uns tomes de no-res; son toms en 4art, de quatre-centes a cinc-centes planes de lletra ben atepida i ben clara, gracies a Deu.

S'esfet tart, i mos hem haguts de deixar, amb molt de greu tant d'un com de s'altre. Ell m'ha promes que aqueix estiu vendrá a Mallorca, quant jo hi torn esser. Amén que cumplesca sa paraula.

Ja feia fosqueta, i he pres redós a s'hostal per enllestir ses feines que me quedaven encara. I més tart he sopat i me'n som anat llavó a posar ets ossos de pla, fins demá demati, si Dou ho vol i Maria.

Perpinyá ofereix un interés

especial p'es mallorquins per quant el Rosselló, Vallespir, Conflent, Cerdanya i Capoir formaven part del Reino de Mallorca amb Montpellier, es reine que el rei En Jaume I deixá an es seu fii En Jaume II, que passava llargues temporades a Perpinyá, dins es seu palau, anomenat «el Castellet», dalt un turó que s'alça dins la ciutat tot soberc, allá dalt s'empina aquell edifici imponent, que té certa semblança amb so nostro «castell de l'Almudai»

na», devant per devant de la Seu. Lo que més s'hi assembla és es portal romànic, de l'església que hi ha an el «Castellet» de Perpinyà, just es portal de l'església de Sta. Priedis de la Almudaina de Ciutat. De manera que entre Mallorca i el Rosselló hi ha aqueix vinele especial: formarem tots plegats un sol reine, es Reine de Mallorca, que es mallorquins des sigle XIV, per raons que no es del cas re-treure, no demostraren gaire voluntat de conservar-lo.

Dia 25 d'abril

Cap a Narbona.—La Seu i St. Pau Lergi de Narbona,
Cap a Tolosa.—St. Sermin de Tolosa.—Relliquies de Sants.

A les quatre des mati pec cossa an es llençel i ja som estat partit a fer sa meua.

A les set i busques s'es entregat un tren ben afuat de sa banda d'Eina; jo estava ja a l'aguait, e-hi puig, i ja li hem acopat cap a Narbona. Al punt som estats a les Corberes, un serrat de muntanyes que altre temps feia sa partió de França amb Espanya. «Espanya va posseir» el Rosselló, el Vallespir, Conflent, tota la Cerdanya i el Capcir fins a mitjan sigle XVII. Sa política centralista i despòtica des Comte-Duc d'Olivares va acabá sa paciència an es catalans, que s'alçaren i acudiren an el Rei de França per que els emparás. El Rei de França era En Lluís XIII que tenia un gran ministre, es cardenal Richelieu, que enviá un gros exèrcit per fer costat an es catalans; i després de molts d'anys de guerra, es catalans se tornaren sometre an el Rei d'Espanya; pero el Rei de França ja no volgué amollá el Rosselló, Vallespir, Conflent, Capcir i mitja Cerdanya; i llavó, amb sa «pau des Pirineus», Espanya va perdre tots aquells territoris, que sempre eren estats d'Espanya, i mai de França.—Això es un de tants de favors que devem a sa política centralista, que doná tantes de passes en temps des Comte-Duc-d'Olivares, baix del rei En Felip IV, que no sols mos feu perdre aquells territoris catalans d'allà deçá es Pirineus, sino tot Portugal amb totes ses seues colonies d'America, Asia i Africa. Be'n duim sa post an es forn ets espanyols de sa política centralista! ¿E-hu sentiu, «filisteus»?

Som arribats a Narbona

Sobre tot demunt les nou. He deixada samaleta a una fonda de devoras' estació, i m'espitx a veure ses coses més notables d'aquesta ciutat, entemps des Romans tan famosa, que era sa capital de la Gallia meridional que Roma conquistá abans de César, i conservá sa seua preponderancia molts de sigles, fins que poc a poc l'aná perdent. Avui es romasa molt enderrera respecte d'altres ciutats que primer no eren res devora ella, com Perpinyà, per exemple. Avui només compta 27.000 habitants.—Desde es primers sigles de l'Església ja hi hagué Bisbe i ben aviat va esser Arquebisbe, i dependien d'ell totes ses esglésies de Catalunya després de sa reconquesta de Carlemany i fins que se restaurá la Seu de Tarragona, restituint-li sa categoria de Metropolitana.—Idò bé, ara a Narbona ni Bisbe hi ha, formant part de la Diocesi de Carcassona.

Bádeker amb má, me tir a's mig des carrer, i cap a la Seu son ses feines!

Amb so pla de la ciutat a la vista, prenc es camí més curt, i al punt me trob devant la Seu, que té per Titular St. Just, començada l'any 1272, i que encara no n'hi ha mitja de feta, i lo més probable es que no s'acabarà mai. L'any 1332 acabaren es cap de sa creu, i an es sigles XVIII i XIX se guiren fent ses parets des creuer i un trast de ses naus, i aquí s'aturaren.

Havia d'esser de tres naus. Tres en té es cap de sa creu, de cinc trasts. Sa nau major es altíssima i ses laterals que l'acompanyen, i tenen ses capelles com

ses de la Seu de Mallorca

en forma absidal. Ses naus laterals volten s'abside de sa nau major, de cinc caires, amb cinc capelles absidals de tres finestrals amb vidres de colors. Ses capelles de ses naus laterals només en tenen un amb vidres grisos i panys de colors, historiats. Així son ses vidrieres de sa nau major i de s'abside. El chor ocupa tres trasts de sa nau major, amb un cadirat que no té res de particular; tot es badiu es ple de cadires p'es feels. L'altar major ocupa un trast, i no té més retaule que unes columnes i una gornisa ondulada que enquadren es Tabernacle. Dins s'abside s'alça un templett molt pompós amb una imatge de la Mare de Deu molt devota. Es retaules de ses capelles no ofereixen res de particular.

Aquesta Seu si estigués acabada, seria una de s.s més grans de França. Lo fet es de molt bona traça. ¡Quina llástima que no s'haja d'acabar!

Surt de la Seu, i volia entrar an es «Museu» que hi ha dins s'antic palau d'ets Arquebisbes, que es tot un castell. He vist un portalet que demunt deia: «Le Concierge du Musée». Bé he tocat an aquella porta, pero negú es sortit, m'he hagut de romandre sensa veure es «Museu», que segons posa es Bádeker, es ben interessant. I ja nau-li a corre darrera an aqueix «Concierge» amb un pa calent!

I ¿que he fet a-les hores? Prenc per davant

«L'Hôtel de Ville»

(la casa de la Vila), através un canal que hi ha, aont rentaven roba un xinxe de dones, i vos assegure que no hi mancaven crits ni alguer, i de d'allà per carrers i carrerons, uns nets i ets altres no tant i qualcún ben brut (no es a Espanya ni a Mallorca només que hi ha carrers bruts), fins que arrib allà ont volia, a s'antiga església de St. Pau Sergi, primer bisbe d'aquí segons la tradició i deixeble de St. Pau Apóstol.

Aquesta església, començada l'any 1224, d'estil ogival primitiu, es de tres naus de cinc trasts, amb creuer sensa cúpula i nau absidal amb cinc capelles. Ses capelles de ses naus laterals son mal-iguales de fondaria, pero generalment policromades, com ses de sa nau absidal. El chor está an es cap de sa creu, just devant l'altar major, que no té més retaule que unes columnes i un entaulament, per enquadrar es Tabernacle i una especie d'urna que hi ha part-demunt.

Es finestrals de sa nau major i des creuer tenen vidrieres grises, antigues; es de ses capelles, vidrieres de colors, modernes, no gaire cosa. Ses columnes de ses naus son molt gruixades; i, per assegurar encara sa solidesa de s'edifici, e-hi varen haver d'atravessar tres ares d'ansa de paner a mitjana altura de sa nau major.

Es defores d'aqueix a església fan cara de mol veis, i sembla més un castell que no una església.

Surt de St. Pau, i m'esquitx a l'església de St. Sebastiá, ogival, de sa primeria del sigle XVI; no es gaire cosa artísticament, pero ofereix un gran interés perque, segons tradició aquí meteix s'alçava sa

casa aont va neixer St. Sebastiá,

màrtir, Patró de la Ciutat de Mallorca.

Mir an el Bádeker si hi havia gaire més coses de veure per mi a Narbona; veig que no, i lo que he fet es estat anar-me'n a dinar, i' diuat, prenc un tren ràpid cap a Tolosa, aont s'm arribat demunt les tres i mitja.

M'entrec a una fonda que an el Bádeker he vist que me convenia m'han

donada cambra, i ja li he hagut estret a trescar per dins

Tolosa, que es una ciutat

de 149.576 habitants, s'antiga capital de totes ses terres de Llengo-d'oc, famosa ja abans de conquistar-la es romans, convertida a sa fe cristiana an es sigle III per St. Sadurn o «Serni», d'Espanya, que en va esser Bisbe, i le hi martirisaren l'any 252. Desfet l'Imperi Romá, es wisigots se'n apoderen l'any 419 i la fan capital de ses seues conquestes. Com se desfé s'Imperi de Carlemany, amb s'envestida des feudalisme, Tolosa formá un Comtat famós en tota s'Edat-Mitja, fins que s'heretgia albigea, que hi feu tant de maig, doná lloc amb ses seues atrocitats i desastres contra sa fe i s'orde social, doná peu a que la França del Nort se tirás demunt es Comtat, i el se fés seu, unint-se definitivament a sa Corona de França l'any 1271.

Aqueix heretges albigeos

eren de s'escuma de sa pesta: negaven s'intercessió des Sants i es valor des sufragis per ses ànimes del Purgatori, i sobre tot eren contraris a matar des Ministres de Deu. I no se contentaven de professor aqueixes coses i predicar-les, sino que allà ont porien investien es catòlics i los maltractaven, despuiant-los des bens i fins els-e mataven, i investien ses iglésies i es monartirs i abadies i hi feien gran naufragi. Estaven estesos per tot es mig-dia de França, per l'Italia des nort (ells foren que mataren St. Pere Màrtir, dominic), també tenien eames per per dins Alemania i altres bandes; pero es seu forti era Albi, d'ont venia dir-se «albigeos», i llavó a Tolosa i tota sa comarca o regió tolosana. Aquí va esser que el gloriós Patriarca St. Domingo començá sa seua gloriesíssima Orde de Pares Predicadors. L'homo era canonge «regular» de Osma a les-hores, e-acompanyava es seu Bisbe, Diego de Acevedo, a Roma, i passant per aquí es maig ferest que hi feien aqueix heretges, volgueren provar de serinó nar-los per veure si els-e convertirian; i ja foren partits predica qui predica. Ja hu creec que aviat se va conèixer, i comencen a convertir-se ets heretges pero no tants com St. Domingo volia. Al punt s'apleguen amb St. Domingo altres predicadors zelosos, predicant tots baix de ses ordes d'aquell gran sant fent un fruit mai vist. Allò va esser sa neixensade s'Orde Dominicana. Per això Tolosa es tan interessant per tots ets amics d'aqueixa Orde meritíssima, per tots es qui senten gens de zel de sa gloria de Deu i de sa Conversió de ses ànimes.

Pensant en totes aqueixes coses

he començada sa descuberta

dins aqueixa gran ciutat. I ¿aont vos figurau que me som esquitxat tot d'una?

Idò a l'església de St. Serni o Sadurn, l'apóstol de Tolosa, com vos he dit. Aquesta església es un des monuments romànics més notables del mon i es monument caporal de tot es mig-dia de França. El començaren devers l'any 1075, l'any 1096 consagraren el chor o «cap de sa creu» que l'església forma, seguí s'obra an es sigle XII i an es XIII fins an es portal major, que no arribaren a acabar-lo, desgraciadament. An es sigle XIX varen emprendre sa restauració d'aqueix gran monument (any 1855) baix de sa direcció des famós arquitecte Viollet-le-Duc.

Es una església de cinc naus, amb creuer de tres naus, cúpula, i es cap de sa creu en té tres, i cinc capelles absidals. S'interior té 115 metres de llarg, es creuer en fa 64 i ses cinc naus 32 d'ample i sa nau major 21 d'alt.

Sa volta de sa nau major es de

mig canó corregut, sa de ses naus laterals es d'aresta no apuntada. Ses naus foranes, ses més baixes, fan uns finestrals, d'arc redó, amb vidres grisos; ses naus mitgeres (entre sa major i ses foranes), un poc més altes que ses foranes, duen unes tribunes demunt, que miren dins sa nau major amb unes arcades bessones, un trifori magestuós, que corre per tota sa nau major, p'es creuer i es cap de sa creu. Ses naus des cos de l'església tenen 12 trasts; es braços des creuer, 5 cada un; es cap de sa creu, 2. No hi ha pus capelles que ses absidals i llavó dues a cada bras de creuer a sa banda de l'altar major. An es caps des creuer e-hi ha dos portals bessons, pero están tapiats. S'abside l'ocupa un templett modern, amb una figura veneranda de la Mare de Deu. A devant e-hi ha l'altar major sensa pus retaule que es Tabernacle. Devall tot això s'obri sa cripta, notabilíssima per ses pintures murals i per ses moltes de relliquies notables que inclou. Devall l'altar major e-hi ha es trast quadrat des creuer, baix de sa cúpula, i llavó s'estén el chor per dins la nau major, ocupant-li dos trasts; es cadirat es notable, fet an el sigle XVI. Es trast o quadrat pes creuer està escanyat per amor de sa gran gruixa des quatre pilars redons qui aguanten sa cúpula i es campanar que hi ha demunt de vuit cares, de 325 pams d'alt i que fa cinc ordes o sostres d'arcades amb columnetes i arquivoltes, acabant amb una balconada i una punta o piràmide, també vuitavada. Es un campanar preciosíssim, tot de tocs, pero massa feixuc per haver d'estar demunt quatre pilars, que desgraciadament es conjunt d'aquesta església. An es braços des creuer e-hi ha finestrals de mitg punt amb vidres grisos; ara a ses capelles absidals i a ses quatre que hem dit que hi ha an es creuer, ses vidrieres son de colors, modernes i acceptables aiximeteix; totes aqueixes capelles, son policromades, amb reliquiari demunt ets altars. A una banda des creuer e-hi ha un Sant Crist bizanti, de tamany natural, molt venerable. Sa copinya de s'abside major es també policromada representant un Salvador colossal, pero li falta llum per deixar-se veure.

Es una llástima

més endins que aqueixa església tenga sa nau major tan estreta i es trast central des creuer tan escanyat, per lo qual no ofereix cap punt de vista dont se veja i s'agaf tot es conjunt. S'interior tot es de pedra; s'exterior, de tocs amb ses cantonades rebranques, gornises, frisos i arcades, de pedra. Sa fatxada es molt llisa; no está restaurada. A sa banda de s'epistola e-hi ha un portal en gradació, antic, preciós, amb baixos relleus a sa llanda i an es mig redó de par demunt.

He volguda visitar sa cripta, i es una meravella allò: ses voltes son totes policromades, des sigle XIV i XV, i restaurades en part ses pintures. Aqueixa cripta es tota plena de relliquiariis antiquíssims, i amb relliquies de moltíssims de sants, fins i tot d'apóstols. E-hi ha es cap de Sant Tomàs d'Aquí, una casulla de Sant Domingo. No hu vulguen sobre ses relliquies que hi ha dins aqueixa cripta.

Ja s'era fet tart, es sol era post, sa fosca s'en venia, i lo que he fet jo es estat prendre redós a la fonda per lo que pogués esser. I fins demà demati, si Deu hu vol i Maria.

Parla En Revenjoll. Escoltan i oïren Ventim

I

Tres criminals fora cap i coll

Dia 21 d'abril a París taiaren es cap i es coll an aquells tres criminals anarquistes que ara fa devers un any en feren tantes de ses seues devers París.

Si, els-e posá ses mans demunt la Justícia, sa causa feu sa seua via, es Tribunal els-e condemná a perdre es cap i es coll, i dia 21 de abril els ho taiaren. De manera que a França que es una república, taien es cap i es coll an es malfactors, i a Espanya, que es una monarquia, els... «indulgent», els-e perdonen, per por que té s'Autritat de no passar per bárbara i seuvatge; i tot perque es revolucionaris, perque així les convé, diuen que sa civilisació no admet sa pena de mort, que només apliquen es pobles seuvatges. De manera que, segons es nostros revolucionaris, son pobles seuvatges i barbatxos França, Inglaterra i Alemanya.

¡O grans noninguns de revolucionaris! ¿i qui son per voltros es pobles civilisats? Voltros sou es seuvatges i es

barbatxos, grans merdacaners de Santanás!

Lo bo es que a França varen estar una partida d'anys sensa aplicar sa «pena de mort» que es Tribunals sentenciaven; pero s'han haguts d'avesar a aplicar tal pena perque sa «criminalitat» aumentava amentava d'una manera horrible.

II

Més d'onze mil Mestres d'Escola a favor des Catecisme!

Si, més d'onze mil Mestres d'Escola dins Espanya han acudit an es Govern demanant que seguesca com obligatori l'Ensenyança del Catecisme dins ses escoles de s'Estat. I es Mestres que han demanat que no sia obligatoria ¿quants son? Unes quantes dotzenes. I es que no son gaire més que unes quantes dotzenes, tots es Mestres d'Escola d'Espanya que no vulguen sa Relligió, i casi tots ells son unes bresques, unes eines, unes males carroces, que Deu se'n apiat. De Mallorca, que sapiguem no n'hi ha hagut cap de Mestre d'Escola o Catedrètic que haguen mostrada cara contra es Catecisme més que Mestre Biel de la Mel de la xuia pelada. Deu li ajut allà aont es. Amén!

so ninet an es bras una estona per hom tot dret tot dret cap a llevant.

Perou fer comptes Na Catalineta amb-e quin coret e-hi devia anar: que seria d'ella? que seria des seu infantó? Cauria morta o que, tirant-se dalt abax d'aquella torre? Seria alta aqueixa bona de torre? Seria baixa? Era possible que es seu homo per desencantar-se ell, volgués que morís sa seua dona, sa mare des seu fió?

Tot aixó anava pensant Na Catalineta p'és camí, i per un vent creia que es seu homo no voldria que en morís d'aquella, i per altra vent tenia por ferm de morir-hi, fins que a la fi digué:

—No res, será lo que Deu voldrá i no-més

Sobre tot com va fer una estona que caminaven, comensen a destriar dins s'entrelluu cap a llevant una cosa com una torre. Com se'n temeren, ja hi foren devora.

¿Que me'n direu? Ell e-hu va esser sa torre del Rei-Moro amb set pams de morro.

A's cap demunt de tot els esperava ell i com les va veure arribar, els-e fa senya de que pujassen.

Pujaren totes, i veren que el Rei-Moro amb set pams de morro no era més que una ombra, pero Na Catalineta va conèixer que era així com sortia dins aquell grandiós casal, aont ella havia passat un any.

Aquella ombra fa senya a Na Catalineta aont s'havia de posar per tirar-se de dalt abaix, pero també li fa senya que esper una mica.

S'ombra devalla abaix, se planta enterra just a s'endret d'allà ont guaytava Na Catalineta; i a-les-hores torná de carn i os, just així com compareixia a Na Catalineta cada cap de més a les dotze de la nit dias aquell grandiós casal.

—¡Hala, Catalineta! diu el Rei-Moro, ¡fora por! ¡coratge! lamolle't demunt mi, i t'assegur que no t'en penedirás!

Na Catalineta, plena de coratge i i posada tota sa seua confiança en Deu, se senya tres vegades, i *plaf!* se tira de dalt abaix d'aquella torre.

¿aont dirieu que va anar a caure? Idó demunt es morro de set pams que el Rei-Moro tenia que li penjava.

Ab so tuatup li toma aquell grandió morro an el Rei-Moro, que an es meiteix temps la va sebre abraonar de manera que no la deixá arribar a sa terra; i abraçats tots dos quedaren asseguts demunt un sofá de plomes, sans i forts, sensa res que los fés mal, i aquella torre torná aquell grandió casal aont Na Catalineta havia passat un any i un dia, i totes aquelles ombres que hi havia tornaren senyoretetes i senyorets joves tots ben xelests i xerevel·los, fent la cort an Sr. Rei, desencantant i a la Sra. Reina i an es seu infantó se mirava tot alló amb uns uís com uns ealers.

I encara en feien més d'uis aquella madona i ses seues dues fies que el Sr. Rei i la senyora Reina quedar feren amb ells per estar-hi tota la vida.

Allá tots plegats, el senyor Rei i la senyora Reina amb so seu infantó i aquella madona i ses dues fies d'aquesta i tot aquell estol de senyoretetes i senyorets, se passaren anys i més anys dins aquell grandió casal, contents i alegres i xerevel·los; i encara son vius si no son morts. I al cel mos vegem tots plegats.

JORDI DES RECÓ

J ara escoltan

EN VERA-VEU

S'exemple de França

Es tristíssim! Fa llástima només es pensar en sa degradació moral an a que han arribades ses clases socials d'aquesta república apóstata! Quant un considera que es Còdic penal es casi lletra morta; quant un veu que mentres tal Còdic no distingeix entre «crims passionals» i es demés crims per sa senzilla raó de que tots es crims son passionals, la práctica emperó es Còdic penal real, es Còdic pe-

nal viscat perdona es crim passional perque el té per perfectament licit, un no sab aon s'ha de girar per trobar una mica de consol en mig de aquestes aberracions.

Perque ¡si vésseu s'estadística des derrers anys! ¡Com aumenta sa criminalitat! Desde 1896 fins a 1900 e-hi hagué a França 183 morts passionals, que surten a 3 morts passionals per cada mes. No es grossa sa proporció. Pero desde 1905 a 1910 ja hu es bastant. ¿La sabeu? 305; 5 morts passionals cada més. ¿I desde 1910 fins aquí? Es cosa de espantar-se: ses morts passionals surten, entre un més i s'altre, a més de 10 cada mes. ¡Aixó se diu progresar!

I que, además d'aquesta calamitat social, llavó es tribunals se'n venguen a cohonestar, a justificar, a trobar ben fetes aquestes morts, aqueis suicidis, aqueis assassinats; que es Tribunals de Justícia no reprovin i absolguen aquestes accions manades p'ets apetits interessats, p'ets instints indòmits; que es jutges perdonin i amb tanta frescura les delinquent....

Vertaderament, si la cosa no s'arregla, e-hi ha pasta per esperar que aixó anirá augmentant augmentant una fins que sa unitat de França passi la vida suprimint sa vida de s'altra mitat.

¡O la França, la França tan alabada des nostros republicans! Si la coneguessen una mica, si l'estudiassen un poc, no n'estarien tan embambats amb ella, ni li trobarien tantes alabadores! I pensar que aqueis redentors des nostro poble volen imitar precisament aquesta França desgraciada... ¡Deu del cel, no hu permeteu!

S'«Obrer Balear» contra «El Rayo»

Es paperot socialista mos guarda de mentir. Sempre que hem donat ventim an ets anarquistes de *El Rayo*, sempre que hem condemnat i abominat, en nom de sa raó, en nom de sa llei, en nom de sa Ciencia, ses seues impies i antisocials doctrines, e-hu hem fet convençuts de lo que dèiem, segurs de que sa veritat i sa justicia estava en favor nostro.

Precisament mos ha agradat ferm que un testimoni des camp socialista vengués a confirmar sa nostra opinió, sa nostra humil campanya contra ets anarquistes de Ciutat, dalt s' *Obrer Balear*. Se veu que no hi ha nigú que tengui una mica de seny que no condanni sa direcció funestíssima que duen ses turbes anárquiques.

Un tal Gómez de Fabián publica un article escrit a París dalt s' *Obrer Balear* de dissapte passat, que fuma amb pipa. Escoltau i oïren.

Pregunta: ¿Qué pensarieu, que dirieu d'un que s'acostás a voltros i vos digués: Ara som entrat en aquella casa i he mort a guinavetades es propietari i l'he penjat an es balcó, i antes de sortir he pres tot quant volia; diners, alagues, armes i comestibles; i hu he fet perque tal propietari era un burgués; e-hu he fet cregut d'haver obrada una acció noble, llevant-lo de es mig. Més, he torçut es coll a un criat perque servia aquell propietari i un nin de cinc anys perque era de sa descendencia malfada d'ets explotadors... ¿qué dirieu, qué pensarieu d'ell?

Ah! —diu En Gómez dalt es periòdic socialista.—«No tendrieu paraules severes per calificar ses accions farestes d'un homo tan infame i feroç assassí, lladre, incendiari, loco, mónstro de maldat, vòmit del infern; tot seria poc. I es segur que igual que voltros e-hi pensaria tot lo mon. ¿No hu creis així?

«Idó jo vui demostrar-vos que no; llegiu *El Rayo* de Palma de Mallorca, i altres paperots sindicalistes i anarquistes de poca illustració que surten per Espanya. A ses seues columnes trobareu llargues contarelle-

DE TOTES ERBES

Es reim del Rei-Moro amb set pams de morro.

(Acabatai)

Bé poreu creure que Na Catalineta ni sa fia major de la casa ja no pogueren tornar cloure ets uís tota aquella nit, des gran trastorn que duien, d'haver vist comparèixer i descomparèixer tota aquella cosa dins aquella cambreta.

Sa madona i s'altra fia lo endemà matí e-hu varen conèixer, i a força de forces les feren dir tot lo que les havia succeït, i Na Catalineta les ho va contar tot, lo des reim que son pare li dugué de ca'l Rei-Moro, lo de que son pare l'hagué de menar a ca'l Rei-Moro a's cap d'un any i un dia, i que ella sa casá amb el Rei-Moro, que des cap de un any i un dia tengué aquell infant, i que perque son pare i sa mare manlleuada hi comparegueren i entraren dins sa cambra sensa demanar llecencia, va fer un tro i un llamp, i tot alló va descomparèixer, i ella se vá trobar tota solina amb s'infantó a's mig d'un ermás.

—I aixó que vos es sortit anit passada, li digueren aquelles, és es teu homo?

—Es meteix! va dir ella.

—Idó ¿per que no li has respost? li diu sa madona.

—Perque no he gosat! diu ella.

¿Que me'n direu? Ell es vespre que va venir davant, Na Catalineta i s'infantó se colguen amb sa fia darrera, i totes dues no s'aturaven de dir:

—Veiam si anit mos tornarà sortir alló!

Sa són els agarrota així meteix, pero en punt de les dotze torna comparèixer dins aquella cambreta aquella gran claredat i el Rei-Moro amb set pams de morro, que tot d'una pren s'infantó a Na Catalineta, i allá besades i més besades an aquell ninet; i entre besada i besada, que deia:

—¡O fi meu dolç i ros!
dalt quatre paietes estau vos!
Si la mia mare heu sabía,
amb drap d'or vos bolcaríal
pero, com no hu sab,
amb drap d'estopa anau bolcat!

Amb aixó Na Catalineta i sa fia darrera de la casa que jeia amb ella ja estaven despertes; pero de totes retgirades no gosaven bategar-se ni badar boca.

I el Rei-Moro que no parava de dir:

—¡O Catalineta! ¡si tu te voltes amollar de dalt a baix d'una torre que jo te mostraria, me llevaries s'encantament!

I Na Catalineta tota retgirada, sensa gosar badar boca.

—¡O Catalineta! digué el Rei-Moro. ¿Com es que no bades boca? ¿Com es que no'm dius: si? Mira que ja no te sortiré ni t'ho diré més que un altre vespre!

Sobre tot, Na Catalineta no tengué coratge de respondre, i cop en sec claredat i Rei-moro se varen fondre com una bo ra del cel.

Lo endemà matí Na Catalineta i sa fia darrera contaren tot lo que les havia succeït, i que Na Catalineta no havia tengut pit per respondre an el Rei-Moro.

—No res, va dir sa Madona, anit jeurás amb mi; i, si mos torna sortir aixó, i tu no respons, Catalineta, respondré jo.

¿Que me'n direu? Ell es vespre Na Catalineta i s'infantó se colguen amb sa Madona, sa son els agarrota; i en punt de les dotze torna dins aquella cambreta sa gran claredat i el Rei-Moro amb set pams de morro.

Sa madona amb aixó obri ets uís, i me veu tot alló i desxondeix Na Catalineta, mentres el Rei-Moro li prenía s'infantó, i al á besades i més besades an aquell infantó; i entre besada i besada, que deia:

—¡O fi meu dolç i ros!
dalt quatre paietes estau vos!
Si la mia mare e-hu sabía
amb draps d'or vos bolcaríal
pero com no hu sab,
amb draps d'estopa anau bolca!

Així meteix sa madona se trastorná una mica de veure tot alló, i no'n parlem de Na Catalineta si hi estava trastornada, i més com el Rei Moro se posá a dir-li:

—¡O Catalineta si tu te volies tirar dalt-abaix d'una torre que jo te mostraria, me llevaries s'encantament! ¿Que hi dius an aixó Catalineta? ¿Com es que no'm respons? Mira que, si no me respons anit, ja no't tornaré sortir ni'm tornarás veure pus mai!

—Aquí sa madona se posa a ponyir Na Catalineta, i li deia:

—¡Hala beneita! respón més que depressal! Respon-li que sí! ¡No sies bambal! ¡Fora por!

Na Catalineta aquí badá sa boca i va dir:

—Idó si que m'hi vui tirar dalt abaix de sa torre que tu me mostrarás!

—Idó bé, diu el Rei-Moro, sol sortint serás mitja hora lluny d'assi, anant tot dret tot dret cap a llevant.

—E-hi serem! diu sa madona.

I encara no hu hagué acabat de dir, com claredat i Rei-Moro se varen fondre com una boira del cel.

Ni Na Catalineta ni sa madona ja no pogueren aclucar ets uís de tota la nit; i una hora abans de s'aua s'aixequen, criden ses dues fies, i totes cinc amb

de ses proeses que en terres llunyanes, alà deçà l'Atlàntic, fa un mónstro horrible, sanguinari, cruelíssim, que uns li diuen *revolució social* altres *zapatisme* i casi tots *bandolerisme de sa pitjor especie*. S'espenyen trens i s'esbucquen ponts, se pega foc a ses estacions i a ses viles, se roba al engros, s'assassina, s'atormenta, se viola, se destrueixen poblats indefensos i se mata a guinavetades an ets habitants: tots aqueis crims horrosos, inútils, indicadors d'ets instints més baixos, que no tenen cap excusa ni admeten explicació, en lloc d'esser condemnat i abominats amb tota energia (son pintats com si fossen fets gloriosos, proeses nobilíssimes, accions heròiques d'un estol de benemèrits defensors de sa llibertat, desdret i de sa justícia social! Es qui se guien en Zapata i segueixen es seus imitadors no son (per *El Rayo*) vulgars assassins, ni quadrilla de malfactors, ni banda de barbatxos descarats, ni vils assaltadors de carreteres i deserts, ni guarda de llops rabiosos; no son turba furiosa de locos que se tiren demunt tothom per unes ganans indefinibles de destruir i matar; no: ells son hèroes, son apòstols abnegats, son màrtirs... Llegiu *El Rayo* i veureu flas a quin extrem fan arribar ses idees an ets homes, per elevades i pures que sien, en dia que s'apoderen de intelligències incultes, desequilibrades, obtuses i incapaces!

«No, no! En nom de s'anarquisme ni en nom de cap ideal porá mai nigú justificar es crim ni presentar-lo an ets uis de la gent com una acció meritoria: es crim sempre és un crim.

«Jo no vui fer enfadar es de *El Rayo*; no'ls-evui atacar, insultar, ni dar-los lliçons; si parl de sa seua obra, de sa seua *funestissima* obra, de sa seua obra casi criminal es perque fa pena, fa llástima, desanima es veure que a Espanya n'hi ha d'aqueis obrers que tenen un poc d'il·lustració, qu'han llegit una mica, que escriuen un periòdic, bo o dolent, i que se dediquen a fer s'apologia de certs fets que, en es llenguatge de sa veritat i des be,—que és es meteix llenguatge per tots ets homes, tant si son burgesos com proletaris—tenen una meteixa denominació, reben un meteix nom: crim.»

Fins aquí En Gómez. Idó ara, que responguin es de *El Rayo* an aquest judici que se fa de ses seues doctrines i propagandes. Que responguin també an aquestes preguntes:

1.ª Quina casta de doctrina es, i quina bondat pot tenir, sa doctrina que per implantar es reinat de l'amor entre tots ets homes, ha de fer una maldat, ha d'anul·lar sa societat present dins una mar d'odi?

2.^a Quina casta de doctrina es, i quina bondat pot tenir, sa doctrina que condemna sa força i es crim, i es meteix temps se val des crim i de sa força que combat sa tirania per substituir-la amb una altra tirania?

3.ª Quina casta de doctrina es, i quina bondat pot tenir, sa doctrina que vol fer de tota sa humanitat una sola familia i as meteix temps pretén anul·lar, destruir sa familia humana?

¿Que diu *El Rayo* devant totes aquestes acusacions?

Sa vaga política de Bèlgica i es nostre paperot socialista

Ara que s'es acabada sa impopular vaga de caràcter exclusivament polític des socialistes i sindicalistes belgues, es dir, ara que l'han feta acabar es meteixos vaguistes, qui, abans de dir-los ho es burgesos-directors des Socialisme, son tornats a sa feina,—ara, quant s'ase es mort de riaies, surt s'«Obrero Balear» per dir-ne quatre dois.

Noltros, que hem volgut seguir punt per punt es curs de tal vaga, informat per prensa francesa, esperàvem que en diguessen un mot «*El Rayo*» o s'«*Obreretxo*», per contestar-los. Com es precis estar al corrent de ses coses, tota vegada que aqueis paperots en obrir boca, diuen mentides; per això lletgiem ses correspondències directes de Bèlgica referint es curs de aquesta vaga desdixada.

¿Sabeu, idó, que'n diu ara es paperot socialista? Només diu dois, que sa generalitat d'ets obrers feien sa vaga, que ses fàbriques estaven tancades, que ets vapors estaven aturats, que es diaris no surtien, que sa vaga era pacífica, que es Govern hauria de cedir. Un doi demunt s'altre: si, un doi demunt altre doi.

Perque, quant an es camins de ferro hi trebaien 80.000 homes i no n'hi ha més que una trentena de vaguistes; quant a Bruges, a Luxemburg i a Limburg no hi ha un sol vaguista; quant a Flandes, oriental i occidental, de 220.000 obrers que hi ha, es vaguistes només son uns 16 mil, i a Liege de 170.000, son 89 000; i a Anvers de 120.000, 13.000; i a Brabant, de 150.000, 25.000; i a Hainaut, de 250.000, 145.000; casi tots forçats i de mala gana; quant l'endemà d'haver-se declarada sa vaga, molts d'obers ja tornaven an es tal,—me sembla a mí que es propi des torre-pipes només, s'afirmar que sa «generalitat» d'ets obrers està mans fentes. ¡Allà on e-hi ha més de 1.000.000 d'obers ¿com poren esser sa «generalitat» 250 mil vaguistes forçosos?

Ademés: quant moltíssimes fàbriques funcionen, a pesar de sa vaga, perque sa majoria d'ets obrers no han deixada sa feina, i sols es una minoria sa que no acudeix an es treball, per ex., ses fàbriques de Cockeril i Seraing de Liege que han seguit es curs normal, perque de 6.500 obrers que hi trebaien, no arriben a 3.000 es qui s'han declarat en vaga; quant a Bruseles sa major part de tallers i fàbriques no han suspesa sa feina, al contrari; quant es dimars, dia 15 d'abril—sa vaga havia començada es dia abans—es vaguistes s'entreguen poc poc an es treball; quant ets obrers catòlics que ara, amb motiu d'esser sa vaga, tan antipática a ses families obreres en general, de 82.000 qu'eren pes febrer, han arribat a esser 100.000; quant ets obrers catòlics, dic, han feta feina tots com si tal cosa, si n'exceptuam un parei de cents de forçosos; quant, jo ironia de ses coses! se sab que tallers, i fàbriques també, i no una ni dues ni tres ni quatre, dirigides per cap-pares socialistes no han abandonada sa feina un'hora que es un'hora; quant a dins Bruseles meteix, ets obrers que construeixen un «hotel» per un polític socialista de primera fila, no han aturada sa feina; me sembla a mí que fa re-de-beneit es dir que es tallers, «ses fàbriques están tancades».

Més encara: quant an es ports de Bèlgica no s'es aturat gens es comerç, i si no, que en citi un s'«Obrer Balear»; quant a Anvers, que és port aon e-hi ha haguts més vaguistes de tots es ports de Bèlgica, sa vaga es estada parcial només; quant es según dia de sa vaga, que era dia 15, es vaguistes ja minvaven i tornaven a sa feina; quant tots ets obrers catòlics des ports belgues no están aturats cap dia; me sembla a mí que no se pot dir seriament que es vapors no poren carregar ni descarregar.

Encara més: quant tots es diaris surten cada dia, manco «*Le Peuple*», s'orga socialista; quant es meteixos vaguistes socialistes publiquen un periòdic aposta, «*Bulletin de la grève*»; quant en tota Bèlgica ets im-

pressors fan feina, manco uns 500 de Bruseles; no se pot dir sinó que ment tan alt com és es nostro paperot, quant afirma que durant sa vaga no's publiquen periòdics. ¡En no esser que sa prensa belga justisia «*Le Peuple*» i un parei més de aquest pelatgel!

Diu també s'«Obrer» que sa vaga es estada pacífica. Si que hu es estada. Per això no ha impedit que una patrulla de soldats feta desertora i partidaria des vaguistas no [tirassen] tirs dia 21 contra altres soldats feels, matant-ne un; no ha impedit que es socialistes, dia 20 ferissen de mala manera un centinel·la de sa 4.ª línia a Ressaix; no ha impedit que ha Dugrie es socialistes saquetjassen sa casa d'un miner qui no volia deixar sa feina; no ha impedit ses agressions i ets atentats contra sa llibertat des treball comesos per totes parts; no ha impedit que provassen d'aturar per la força varis servicis públics...

Les Govern ¿que ha cedit o no? ¿s'ha donat? Cal! Precisament no ha fet més que repetir lo que va declarar dia 12 de marg, lo que va declarar dies abans de sa vaga, això es: que nomenaria una comissió especial per arreglar això de ses eleccions llegendatives, ni més ni pus! I això, que amb penes es res, que no es nou, els ha bastat an es burgesos-directors de sa vaga, per declarar-la acabada! ¡Com queden devant ets obrers que tenen uis per veure i front per pensar! Per justificar-se, s'avanen d'haver conseguit amb sa vaga..., que es Govern precisás, digués més clar que una Comissió especial s'encarregaria d'examinar s'assumpto electoral! O socialistes de l'engañ! Digau-me: ¿i per obtenir aquestes precisions, aquestes claricies, és que es vostros polític infames han privat, han robat es salari, per espai de quinze dies a més de 250.000 treballadors industrials? ¿Per no res tant de perjuri?—Ademés, ¿quin pa pot dur a s'obrer es sufragi universal? ¿Mos ho vol dir «*El Rayo*» o s'«*Obrer Balear*»?

Rió tenen que los sobra molts de socialistes de Bruseles per estar furiosos, quant se donen compte de sa jugada que los han fetal Raó tenen que los sobra ets obrers de Hainaut, es més enganats de tots ets obrers de Bèlgica, per murmurar i cridar ara contra es seus caposals. «Això no acabarà assetxuat!» deia un petit director socialista dimecres dia 23.

Vertaderament quant un considerable fets com es d'ets impressors de Bruseles, que es vot de 500 només, obligats pes cap-pares socialistes, varen, imposar sa vaga contra 1.000 vots que no la velien a sa vaga, un no pot menos de condemnar sa táctica desvergonyida des socialistes, un no pot menos de condemnar sa seua toixarruda manera d'entendre sa llibertat.

I ara, si s'«*Obreretxo Balear*» mos vol refutar tot quant deim, ¡que hu provi!

S'Animalot Pudent i «es mesquinet»

Es darrer número d'aquest paperot, ignominia de Mallorca, surti tan animalot com sempre, tan pornogràfic com cada dissapte. Se veu que ses indecències, veres, o inventades, li donen pa. ¡Quin comerç més infame, Deu meu! Quina gent més venall!

I lo que també fa llástima es que tot un reverent ex-rector de Calviá doni greix a un paperot de Satanás; lo que fa pena es veure-l, extraviat de Deu, com se serveix de tal misatge de Satanás per mal-parlar del nostre estimadíssim Sr. Bisbe, el representant de Deu a la Diócesi de Mallorca, tant més estimadíssim com més injuriat i disgustat el veurem, i per mal-parlar del seu Vicari General i demés persones digníssimes vives i difuntes, que cometeren o han

comés es delictes de no defensar s'ex-rector de Calviá, de no satisfèr es seus capritxos, a pesar de sa seua «bella cara»; precisament perque, per lo que escriu i publica, tot sensa censura, esglesíastica i contra ella, i per sa manera com obra, no'l poren defensar ni poren mostrar cara per ell per cap vent del mon, si no's compón, si no obeeix sa Autoritat llegendima que Deu ha posada per regir la Esglesia de Mallorca.

I se veu que el pobre está cegat ja; ni comprén que ses seues escopinades li cauén demunt ell precisament, ni comprén que es ben per demés sa frescura o cinisme amb que declara, que ¡ell es s'ex-rector de Calviá, que ell es En Melis, allà ont tothom desde es primer dia sap qui es, tothom el coneix, tothom el té signat per un insubordinat per un pobre errat de comptes.

Notes bibliogràfiques

La llibertat de la Iglesia. | Carta Pastoral | que | el Arzobispo de Valencia dirige | al clero y fieles, etc. | con motivo del | XVI Centenario Constantiano | Valencia: 1913.

Es aquesta Pastoral una de les millors que la fácil i abundosa ploma del Excm. Sr. Arquebisbe de Valencia ha escrites. Les reflexions que sobre sa llibertat de l'Esglesia obtenguda l'any 313 amb s'Edicte de Milan, sobre s'anul·lament de sa llibertat que s'ha de agrair an ets enemics de tal llibertat, sobre sa pretenguda rivalitat entre es poder de l'Esglesia i es de s'Estat, sobre sa llibertat del Papa, física i espiritual, sobre sa *questió romana* i sobre es distintius de s'amor an el Papa, que son s'amor a la Creu i an el Cor de Jesús, son precioses, clares, plenes d'unció i de força. Es una hermosa contribució an el present Centuari de Constantí.

Bon Mot | Organisations sociales que s'imposen en | la lluita contra el mal | parlar | Per Joan Torrent.

Es un folletet de propaganda, de 16 planes. Exposa la trista situació de Catalunya amb motiu d'aquesta «llaga cancerosa qu'arriba fins al seu cor: la llaga del mal parlar»; llaga, diu, que «cal extirpar-la si no volem deixar d'existir com a poble envoltat dins la nostra propia ignominia». L'autor troba ineficaz l'acció individual: i per això demana una acció organigada per medi d'associacions, de *Lligues* parroquials i professionals. Aplaudim l'idea.

Secció local

Per diumenge qui ve s'anuncia festa an es Convent a honor de la Mare de la Rosa, en la qual ha de predicar, si Deu vol, el P. Redal.

Se ventada que va fer dissapte passat va tomar moltes de meties i romangueren esbrancats bastants d'ametlers i, segons diuen, fins i tot en va arrebacar alguns. Ara, sa saó que feu es meteix dia, va esser ben aprofitant.

Es banc, que volen posar, fa via; ses demandes d'accions plouen a té qui té; perque, segons una persona ben entesa, passen ja de 400 es manacorins que han suscrit.

S'altre dia quedá clos es tracte social de sa nova Central eléctrica. Sa Junta de govern es aquesta:

President, D. Antoni Jaume.—Vic-president, D. Pere Galmés.—Gerent, D. Bartolomé Bonet.—Sri. Contador, D. Fr. Fernández.—Vic-Secretari, D. Juan Pascual.—Vocals, D. Antoni Lliteras, D. Miquel Oliver, D. Jaume Domenge, D. Mateu Bonet, D. Miquel Riera, D. Jaume Mesquida, i D. Antoni Ferrer.

Ses cases que volen es servicí elèctric son 892. Sa fàbrica sembla que la posen an es passeig de D. Antoni Maurra, dins propiedat de D. Juan Servera.